

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI – 4101-07-02/2012
P/12/128

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/12/128 – Wdrażanie innowacji przez szkoły wyższe i parki technologiczne.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Od 1 stycznia 2010 do 30 września 2012 r.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
<i>Kontroler</i>	Iwona Rezner, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr 080484 z dnia 6 lipca 2012 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, ul. Żeromskiego, 25-369 Kielce (dalej: UJK, Uniwersytet, Uczelnia).
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Regina Renz, Rektor, kadencja lata 2008 – 2012. Jacek Semaniak, Rektor, kadencja lata 2012 – 2016. (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

UJK spełnił wynikające z ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym² wymogi formalne w zakresie utworzenia infrastruktury organizacyjnej i prawnej dla wdrażania innowacji. Jednakże stopień wykorzystania wyników badań naukowych dla poprawy innowacyjności polskiego przemysłu i gospodarki był znikomy. W okresie objętym kontrolą Uniwersytet nie podjął skutecznych działań w celu skomercjalizowania żadnego z ośmiu posiadanych patentów oraz żadnego z dwóch projektów badawczych zrealizowanych w tym okresie. Nie zdefiniowano także patentów ani programów badawczych, których wyniki mogą zostać wdrożone w gospodarce. Przyjęte rozwiązania organizacyjne nie zapewniały odpowiedniej stymulacji pracowników do intensyfikowania działalności proinnowacyjnej. Nawiązane zostały formalne więzi współpracy z otoczeniem (m.in. z innymi uczelniami, instytucjami wspierającymi przedsiębiorców), jednak przejawem wspólnych działań były raczej realizowane projekty dofinansowane ze środków Unii Europejskiej (UE), szczególnie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, a nie wdrożone innowacyjne rozwiązania i pomysły. Uczelnia aktywnie wykorzystywała środki publiczne pochodzące z UE, przeznaczone na wspomaganie transferu technologii. Jednak badanie dwóch zakończonych w okresie objętym kontrolą projektów współfinansowanych ze środków publicznych wykazało istotne nieprawidłowości w jednym z nich.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. z 2012 r., poz. 572.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Wykorzystanie wyników badań naukowych dla poprawy innowacyjności polskiego przemysłu i gospodarki

Opis stanu
faktycznego

Statut UJK, wprowadzony uchwałą Senatu z 27 października 2011 r., przewidywał, iż w celu sprzedaży lub nieodpłatnego przekazywania wyników badań i prac rozwojowych może zostać utworzone (w formie jednostki ogólnouczelnianej, spółki handlowej lub fundacji) centrum transferu technologii. Stanowił on także, iż w celu komercjalizacji wyników badań i prac rozwojowych Uczelnia może utworzyć spółkę celową. W okresie objętym kontrolą UJK nie utworzył centrum transferu technologii ani spółki celowej, gdyż – jak wynika z wyjaśnień Rektor Reginy Renz skoncentrowano się na budowie i wyposażeniu infrastruktury badawczej, koniecznej do prowadzenia prac rozwojowych, opierając się m.in. na wynikach badania ankietowego przedsiębiorców regionu świętokrzyskiego z 2008 r., określającego zapotrzebowanie na implementację do gospodarki innowacyjnych technologii wypracowanych przez środowisko naukowe. Utworzenie jednostki dedykowanej transferowi wiedzy zaplanowane zostało na rok akademicki 2012/2013, w trakcie kontroli trwały prace koncepcyjne dotyczące jej zakresu zadań oraz formy organizacyjnej. Planowane było także powołanie spółek w celu wdrożenia wypracowanych rozwiązań do gospodarki w przypadku pomyślnego sfinalizowania konkretnego przedsięwzięcia badawczego.

Strategia rozwoju Uczelni na lata 2012 – 2020 (z marca 2012 r.) przewidywała w ramach priorytetu I „Nauka – fundament Uniwersytetu” m.in. unowocześnianie rozwiązań organizacyjnych wspierających rozwój badań poprzez wprowadzanie rozwiązań organizacyjnych zwiększających efektywność wykorzystania bazy i potencjału naukowego oraz komercjalizację wiedzy, a także upowszechnienie wiedzy na temat oferty badawczej i komercyjnej, infrastruktury naukowej i osiągnięć UJK. (dowód: akta kontroli str. 5-8, 28-131, 534-539)

Do dnia 28 września 2012 r. (data utworzenia Działu Innowacji i Transferu Technologii), zadania związane z transferem technologii oraz komercjalizacją wyników badań naukowych należały do zakresu działania samodzielnego stanowiska ds. ochrony własności intelektualnej (jednoosobowej komórki organizacyjnej, utworzonej 27 września 2010 r.). Zakres tych zadań obejmował głównie ochronę prawną dóbr intelektualnych Uczelni (m.in.: przygotowanie dokumentacji i zgłaszanie w Urzędzie Patentowym RP i odpowiednich organach innych krajów patentów, znaków towarowych, projektów wynalazczych i racjonalizatorskich), a także rozwijanie inicjatywy pracowników nauki w zakresie podejmowania badań na rzecz biznesu oraz opracowanie i prowadzenie dokumentacji związanej z komercjalizacją wyników badań naukowych. (dowód: akta kontroli str. 5-8, 545-550)

Odnosząc się do działań faktycznie podejmowanych w zakresie rozwijania inicjatywy twórczej i wynalazczej pracowników i studentów, udzielania porad twórcom, zapewniania ochrony prawnej dobrom intelektualnym Uniwersytetu, a także rozwijania inicjatywy pracowników nauki w zakresie podejmowania badań na rzecz biznesu Alicja Tuz, starszy specjalista ds. ochrony własności intelektualnej, zatrudniona na samodzielnym stanowisku ds. ochrony własności intelektualnej podała, że *zadania te realizowane są doraźnie, pracownicy uczelni są poinformowani o znaczeniu ochrony i zarządzania własnością intelektualną, gdyż kilka lat temu realizowane były kursy/studia podyplomowe dla pracowników naukowych na ten właśnie temat. Ponadto na etapie tworzenia regulaminu [zarządzania prawami własności intelektualnej oraz zasad komercjalizacji wyników*

badan naukowych i prac rozwojowych – przyp. kontrolera] odbyły się konsultacje z wszystkimi jednostkami organizacyjnymi, ostateczny kształt regulaminu jest wynikiem kompromisu pomiędzy wymogami ustawowymi a oczekiwaniami środowiska naukowego. Jestem z wykształcenia prawnikiem, zajmuję się prawnymi aspektami ochrony własności intelektualnej (opracowuję pod kątem formalno-prawnym zgłoszenia do Urzędu Patentowego i przygotowuję dalszą korespondencję w tej sprawie). W sprawach dotyczących zgłoszeń wynalazków do Urzędu Patentowego, które wymagają uprawnień rzecznika patentowego, Uczelnia podejmuje współpracę z rzecznikiem patentowym Politechniki Świętokrzyskiej. Zasadnicza część utworów, które powstają na UJK, nie stanowi wynalazków (przedmiotów własności przemysłowej), stąd nie ma potrzeby weryfikowania każdego utworu pod kątem spełniania przez niego wymogów patentowalności. Pracownicy naukowcy, którzy stworzyli rozwiązanie, co do którego istnieje prawdopodobieństwo, że spełnia ono wymogi wynalazku, sami zgłaszają się do mnie. Alternatywą dla zgłoszeń rozwiązań do ochrony przez Urząd Patentowy jest objęcie przez Uczelnię tych rozwiązań tajemnicą przedsiębiorstwa – moim zadaniem, w perspektywie komercjalizacji, byłoby także określenie optymalnego sposobu ochrony. (dowód: akta kontroli str. 23-24)

W dniu 28 września 2012 r. utworzony został Dział Innowacji i Transferu Technologii. Do zadań tej jednostki przypisano m.in.:

- gromadzenie i rozpowszechnianie informacji o możliwościach finansowania badań naukowych ze szczególnym uwzględnieniem projektów badawczych i wdrożeń na rzecz gospodarki;
- nawiązywanie współpracy i koordynowanie realizacji umów z podmiotami zewnętrznymi, w tym gospodarczymi, współpracującymi z UJK w zakresie badań naukowych;
- wspieranie działań mających na celu współpracę Uczelni w otoczeniu zewnętrznym, w tym gospodarczym, w zakresie przygotowania prac dyplomowych i doktoranckich realizowanych na potrzeby tych podmiotów i rozwoju innowacyjnej gospodarki;
- aktualizację komercyjnej oferty naukowo-badawczej Uczelni;
- współpraca z innymi jednostkami w zakresie działań na rzecz współpracy z gospodarką;
- prowadzenie dokumentacji związanej z projektami wynalazczymi oraz przyznanymi patentami, prawami ochronnymi i prawami z rejestracji;
- opracowanie i prowadzenie dokumentacji związanej z komercjalizacją badań naukowych. (dowód: akta kontroli str. 545-550)

W latach 2010 – 2012 na UJK realizowano cztery projekty badawcze dotyczące prac rozwojowych, finansowane ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego lub Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. Dwa projekty dotyczyły przygotowania do wydania w edycji krytycznej „Pism zebranych” Stefana Żeromskiego, trzech tomów publicystyki oraz tomu dramatów w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (wartość projektów to 46.750 zł i 16.900 zł). Kolejne dwa projekty realizowane były w ramach programu „Patent Plus – wsparcie patentowania wynalazków”, których koszt całkowity wynosił 51.500 zł i 75.810 zł.

Na dzień 20 sierpnia 2012 r. UJK posiadał 13 patentów krajowych (przy czym ze względu na niewniesienie opłat prawa wyłączne wygasły w stosunku do pięciu patentów), autorem wszystkich (w jednym przypadku współautorem) był prof. Piotr M. Słomkiewicz z Zakładu Fizyki Chemicznej w Instytucie Chemii. W okresie objętym kontrolą uzyskano jeden patent (na wynalazek *Sposób absorpcji amoniaku w procesie higienizacji osadów ściekowych*). Na etapie zgłoszenia patentowego

krajowego było siedem wynalazków z zakresu chemii i biologii, w tym pięć zostało opublikowanych w Biuletynie Urzędu Patentowego. Dokonano także zgłoszenia międzynarodowego dwóch wynalazków z zakresu mikrobiologii. (dowód: akta kontroli str. 26-27)

Alicja Tuz wyjaśniła, iż przyczyną niewnoszenia opłat za kolejne okresy ochrony patentowej (poza opłatą za pierwszy, trzyletni okres, warunkującą udzielenie patentu) był fakt, iż w sytuacji, gdy wynalazek nie ma potencjału komercyjnego, wiązałoby się to jedynie z dodatkowymi kosztami. (dowód: akta kontroli str. 23-24)

Uchwałą z 28 kwietnia 2011 r. Senat Uczelni wprowadził w życie regulamin zarządzania prawami własności intelektualnej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych, spełniający wymogi art. 86c Prawa o szkolnictwie wyższym. Regulamin ten stanowi m.in., że za zgłoszenie dobra własności intelektualnej rektor przyznaje nagrodę na zasadach określonych uchwałą Senatu, a zysk z komercjalizacji dobra intelektualnego, do którego prawa majątkowe przysługują Uczelni, przypada po połowie UJK i twórcy będącemu pracownikiem Uczelni (w sytuacji, gdy twórca nie jest pracownikiem UJK, o podziale zysku decyduje umowa).

Ww. regulamin przewidywał rozwiązania polegające na transferze wiedzy i technologii poprzez tworzenie przez pracowników uczelni firm odpryskowych typu spin-out lub spin-off. W okresie objętym kontrolą przedsiębiorstwa takie nie były tworzone. (dowód: akta kontroli str. 9-24)

Uczelnia nie sporządziła listy patentów lub projektów badawczych, których rezultaty przewidziano do komercjalizacji. Regulamin zarządzania prawami własności intelektualnej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych przewidywał, iż decyzja o podejmowanych działaniach w stosunku do powstałych na UJK dóbr intelektualnych podejmowana jest każdorazowo przez rektora, a także, że decyzja o wyborze sposobu komercjalizacji podejmowana jest odrębnie dla każdego dobra.

Z wyjaśnień Rektor Reginy Renz wynika, że potencjał do komercjalizacji mają dwa projekty badawcze, dla których nie znaleziono dotychczas źródeł finansowania („Opracowanie i wdrożenie systemów stabilizacji, detoksykacji, higienizacji komunalnych osadów pościekowych oraz osadów poformierskich” oraz „Optymalizacja procesów wytwarzania bioenergii przez ogniwa bakteryjne”). (dowód: akta kontroli str. 28-131)

Potencjał badawczy Uczelni został zidentyfikowany w ramach następujących projektów:

- „Rozwój bazy badawczej specjalistycznych laboratoriów uczelni publicznych regionu świętokrzyskiego”;
- „MEDREH – budowa i wyposażenie obiektu naukowo – dydaktycznego UJK przy Al. IX Wieków Kielc dla wsparcia wdrożenia innowacyjnych metod leczenia”;
- „Wiedza i Gospodarka – rozwój kompetencji naukowych i biznesowych dla wzrostu konkurencyjności gospodarki regionalnej”.

W 2009 r. w ramach projektu "Rozwój bazy badawczej specjalistycznych laboratoriów uczelni publicznych regionu świętokrzyskiego", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (Priorytet 2. Infrastruktura sfery B+R, działanie 2.2. Wsparcie tworzenia wspólnej infrastruktury badawczej jednostek naukowych), zebrane zostały informacje na temat potencjału badawczego, w tym dedykowanego komercjalizacji, na wydziale Matematyczno-Przyrodniczym. Informacje te zostały zamieszczone na portalu

<http://www.tu.kielce.pl/laboratoria/pl> i były aktualizowane jako oferta współpracy Uczelni z podmiotami gospodarczymi. Liderem projektu była Politechnika Świętokrzyska, zaś UJK pełnił rolę partnera.

W 2011 r. przeprowadzona została analiza potencjału badawczego Wydziału Nauk o Zdrowiu, a jej wyniki zostały zawarte w studium wykonalności projektu inwestycyjnego „MEDREH – budowa i wyposażenie obiektu naukowo – dydaktycznego UJK przy Al. IX Wieków Kielc dla wsparcia wdrożenia innowacyjnych metod leczenia”.

W celu identyfikacji potencjału komercjalizacyjnego Uczelni w ramach realizacji projektu „Wiedza i Gospodarka – rozwój kompetencji naukowych i biznesowych dla wzrostu konkurencyjności gospodarki regionalnej” w marcu i kwietniu 2012 r. zostały zebrane informacje o obszarach badawczych jednostek organizacyjnych Uczelni, w tym o prowadzonych i możliwych do prowadzenia badaniach mogących mieć praktyczne zastosowanie dla podmiotów zewnętrznych oraz posiadanej aparaturze w celu sporządzenia bazy zaplecza naukowego i zamieszczenia jej na stronie internetowej z różnymi opcjami wyszukiwania. Protokół odbioru potwierdzający prawidłowe wykonanie dzieła „Przygotowanie koncepcji i wykonanie portalu dotyczącego bazy zaplecza naukowego, osobowego, bazy projektów, obszarów badawczych, wyników prac badawczych i badań naukowych” podpisano 6 sierpnia 2012 r.

Na stronie internetowej <http://www.ujk.edu.pl/wspolpraca/index.php> zamieszczona została baza zaplecza naukowego, która ma służyć uzyskaniu przez wszystkie zainteresowane podmioty dostępu do szczegółowych informacji na temat prowadzonych na UJK badań naukowych, zasobów kadrowych i infrastrukturalnych, a także ma umożliwiać nawiązywanie kontaktów pomiędzy pracownikami naukowymi Uniwersytetu a podmiotami zewnętrznymi. Na stronie tej w zakładce „Baza naukowców i badań naukowych” zamieszczono wykaz pracowników naukowych zatrudnionych na poszczególnych wydziałach wraz z informacją na temat prowadzonych przez nich badań. Z kolei w zakładce „Wykaz aparatury i laboratoriów” zamieszczono szczegółowy wykaz laboratoriów i aparatury, jakimi dysponuje Uczelnia. Umożliwiono zarówno przeglądanie, jak i wyszukiwanie zamieszczonych informacji w bazach danych. (dowód: akta kontroli str. 28-131, 531, 533)

W okresie objętym kontrolą Uczelnia nie przeprowadziła komercjalizacji wyników żadnego projektu badawczego/patentu. Z tytułu realizacji różnego rodzaju badań na zlecenie innych podmiotów UJK osiągnął w 2010 r. przychody w wysokości 208,3 tys. zł, w 2011 r. – 205,7 tys. zł, a w 2012 r. (do 13 lipca 2012 r. – data badania) – 3,5 tys. zł. Poniesione koszty tych badań wynosiły w 2010 r. 198,4 tys. zł, w 2011 r. 197,1 tys. zł, a w 2012 r. (do 13 lipca) 20,6 tys. zł (dwa badania były w trakcie realizacji umów, poniesione zostały na nie koszty w kwocie 17,1 tys. zł).

Wyjaśniając przyczyny braku skuteczności działalności UJK w zakresie komercjalizacji wyników badań naukowych, Rektor Regina Renz wskazała następujące bariery utrudniające transfer nowych technologii do gospodarki:

- niską świadomość korzyści płynących ze współpracy środowiska naukowego z biznesem, zarówno wśród przedsiębiorców, jak i naukowców;
- brak źródeł finansowania badań wdrożeniowych (uczelnie nie są w stanie wygospodarować wystarczających środków finansowych, a dla przedsiębiorców ryzyko inwestycyjne jest zbyt wysokie);
- niską aktywność przedsiębiorców w finansowaniu badań naukowych;

- brak zachęt finansowych dla przedsiębiorców wdrażających innowacje. (dowód: akta kontroli str. 26-34).

Uzupełnieniem tych barier są następujące czynniki, wskazane przez Alicję Tuz: *Transfer technologii to proces niezwykle skomplikowany i wieloetapowy. Przysłowiowa droga „od pomysłu do przemysłu” wymaga nie tylko wielu lat badań i doświadczeń, ale także dużych nakładów finansowych. Ponadto efekt końcowy nigdy nie jest całkowicie pewny – nie ma gwarancji, że technologia dobrze się sprzeda. To powoduje obawy ewentualnych partnerów biznesowych, których z reguły interesują zyski pewne i szybkie. Przedsiębiorcy zainteresowani są raczej doraźną współpracą z naukowcami, której efektem są różnego rodzaju ekspertyzy naukowe wykonywane przez pracowników naukowych na zlecenie podmiotów zewnętrznych. Taką działalność Uniwersytet prowadzi od wielu lat. Natomiast ze względu na skalę inwestycji oraz wspomniany już nieprzewidywalny efekt końcowy przedsiębiorcy nie są zainteresowani innowacyjnymi technologiami. Ponadto w regionie potrzeba dopiero kształtować zapotrzebowanie na innowacyjne rozwiązania, ponieważ aktualnie miejscowi przedsiębiorcy preferują proste rozwiązania gotowe do zastosowania. Z drugiej strony naukowcy prowadząc badania skupiają się w nich przede wszystkim na aspekcie naukowym, często teoretycznym, a nie na ewentualnym praktycznym zastosowaniu. Pracownik naukowy jest w pierwszej kolejności badaczem, a dopiero potem – i to nie każdy – przedsiębiorcą.* (dowód: akta kontroli str. 25)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. W regulaminie zarządzania prawami własności intelektualnej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych jako właściwą do realizacji zadań w tym zakresie wskazano komórkę organizacyjną Uczelni, której nie powołano (Biuro Ochrony Własności Intelektualnej). W ocenie NIK było to działaniem nierzetelnym. Faktycznie działania przypisane dla tej komórki realizował pracownik samodzielnego stanowiska ds. ochrony własności intelektualnej. W trakcie kontroli wyeliminowano tę nieprawidłowość, zmieniając zarówno regulamin zarządzania prawami własności intelektualnej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych, jak i regulamin organizacyjny. (dowód: akta kontroli str. 9-22, 31, 48-50, 540-550)

2. Mimo istotnego potencjału Uczelni (siedem wydziałów: Matematyczno-Przyrodniczy, Humanistyczny, Nauk o Zdrowiu, Pedagogiczny i Artystyczny, Zarządzania i Administracji, Filologiczno-Historyczny, Nauk Społecznych ponad tysiąc nauczycieli akademickich, niemal 18 tys. studentów), w okresie objętym kontrolą nieskutecznie wykorzystywano wyniki badań naukowych dla poprawy innowacyjności polskiego przemysłu i gospodarki.

Zdaniem NIK zadania polegające na rozwijaniu inicjatywy twórczej i wynalazczej pracowników i studentów oraz rozwijaniu inicjatywy pracowników nauki w zakresie podejmowania badań na rzecz biznesu mogą być skutecznie realizowane jedynie na najwyższych szczeblach struktury organizacyjnej Uczelni.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie uchwalenie zarządzania prawami własności intelektualnej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych, zwracając jednak uwagę na niedopatrzenia natury formalnej oraz brak zdefiniowania patentów i projektów badawczych, których wyniki mogą podlegać komercjalizacji. Funkcjonujące w okresie objętym kontrolą rozwiązania organizacyjne (jedna osoba zajmująca się faktycznie jedynie prawnymi aspektami patentowania wynalazków) nie pozwalały efektywnie stymulować studentów i pracowników Uczelni do rozwijania działalności w tym zakresie.

2. Współpraca uczelni z otoczeniem (przedsiębiorcy, instytucje wspierające przedsiębiorców)

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą Uczelnia posiadała sformalizowane powiązania w zakresie wdrażania innowacji z Kieleckim Parkiem Technologicznym, Świętokrzyskim Centrum Innowacji i Transferu Technologii sp. z o.o. i Regionalnym Centrum Naukowo-Technicznym, polegające najczęściej na wspólnym realizowaniu projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej, w szczególności w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Efekty współpracy z Kieleckim Parkiem Technologicznym to organizacja licznych warsztatów, szkoleń, konferencji (np. dwie edycje Kieleckich Dni Przedsiębiorczości Akademickiej), doradztwo (np. w zakresie tworzenia biznesplanów, zarządzania firmą, prowadzenia negocjacji) oraz stypendia dla doktorantów, staże w przedsiębiorstwach dla pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych. Ponadto trzy projekty dotyczyły współpracy opartej na wzornictwie przemysłowym i użytkowym (w tym utworzenia Klastra LabDesign, którego celem jest m.in. wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym pomoc w tworzeniu i rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw, nowych marek i produktów, innowacyjnych wzorców oraz technologii). Troje absolwentów Uczelni założyło firmy w Kieleckim Parku Technologicznym.

Współpraca Uczelni ze Świętokrzyskim Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o. w ramach projektu „Perspektywy RSI³ Świętokrzyskie (III etap)” polegała na realizacji 18 indywidualnych wyjazdów (ośmiu krajowych i dziesięciu zagranicznych), mających na celu transfer wiedzy do regionu świętokrzyskiego (poszukiwanie rozwiązań proinnowacyjnych, niestosowanych dotychczas w regionie), a także na udziale kadry naukowej UJK w wyjazdach studyjnych w Austrii, Niemczech, Włoszech i Irlandii. Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o. było także organizatorem sześciu spotkań edukacyjnych, skierowanych do kadry i studentów Uczelni, m.in. na temat roli innowacji we współczesnym przedsiębiorstwie oraz analizy finansowej jako podstawy doboru źródeł finansowania w procesie komercjalizacji. Przeprowadzono także szkolenie z zakresu komercjalizacji technologii w ramach projektu „Stypendia naukowe dla doktorantów kierunków istotnych dla rozwoju regionu”.

Współpraca UJK z Regionalnym Centrum Naukowo-Technologicznym w Kielcach polegać ma na pomocy kadrowej Uczelni w procesie tworzenia i funkcjonowania czterech laboratoriów badawczo-wdrożeniowych, prowadzących interdyscyplinarne badania nad stanem zdrowia mieszkańców regionu świętokrzyskiego. Planowana jest także współpraca przy realizacji projektu „Europejskie Obserwatorium Zdrowia”, dotyczącego stworzenia platformy informatycznej do zarządzania danymi pochodzącymi m.in. z przedmiotowych laboratoriów (realizacja tego projektu jest planowana w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013. (dowód: akta kontroli str. 141-166)

Przejawem współpracy Uniwersytetu z przedsiębiorcami było także organizowanie staży w przedsiębiorstwach dla pracowników naukowych uczelni oraz prowadzenie zajęć przez praktyków – specjalistów z przedsiębiorstw. (dowód: akta kontroli str. 23-24)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ustalone
nieprawidłowości

³ Regionalna Strategia Innowacji.

Najwyższa Izba Kontroli docenia nawiązanie sformalizowanej współpracy z instytucjami otoczenia Uczelni oraz budowanie partnerstw w celu wykorzystania środków zewnętrznych na wspieranie działalności innowacyjnej, tym niemniej niepokój budzi brak wymiernych efektów tej współpracy w postaci wdrożonych do gospodarki rozwiązań.

3. Wykorzystanie środków publicznych (w tym pochodzących z Unii Europejskiej) przeznaczonych na wspomaganie transferu technologii

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą Uczelnia zrealizowała (zakończyła) dwa projekty finansowane ze środków publicznych, dotyczące wspomagania transferu technologii:

- projekt „Perspektywy RSI Świętokrzyskie (II Etap)”, realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w okresie od 1 sierpnia 2009 r. do 30 kwietnia 2010 r. Celem głównym projektu było stworzenie regionalnego partnerstwa na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i innowacji w województwie świętokrzyskim, a cele szczegółowe obejmowały: analizę stanu RSI i ewaluację poziomu jej wdrażania, wsparcie procesu tworzenia sieci współpracy w środowiskach „złotego trójkąta” (nauki, biznesu i samorządu), utworzenie roboczych zespołów eksperckich w województwie świętokrzyskim oraz opracowanie wspólnego planu wykonawczego i planu badań regionalnych dla świętokrzyskiej strategii innowacji oraz działania informacyjno-promocyjne w zakresie idei regionalnego systemu innowacji. Liderem projektu było województwo świętokrzyskie, a oprócz UJK przedsięwzięcie realizowały: Politechnika Świętokrzyska, Wyższa Szkoła Ekonomii i Prawa im. Prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach, Staropolska Izba Przemysłowo – Handlowa w Kielcach oraz Kielecki Park Technologiczny. Wartość projektu wynosiła 2.638,7 tys. zł (wkład własny stanowiący 7,5% wartości projektu pochodził ze środków budżetu województwa), w tym na UJK przypadało 362,7 tys. zł. W związku z realizacją projektu UJK wydatkował 324 tys. zł;
- projekt „Zgłoszenie międzynarodowe wniosku patentowego pt. *Mimetyki peptydowe ureaz, sposób ich wytwarzania, zastosowanie jako markerów chorób i sposób wykonania testu*” w ramach programu „Patent Plus – wsparcie patentowania wynalazków”.

Ponadto w trakcie realizacji były:

- projekt „Zgłoszenie wynalazku *„Zdegenerowane oligonukleotydy oraz sposób molekularnej identyfikacji bakterii ureolitycznych”* w ramach programu „Patent Plus – wsparcie patentowania wynalazków”;
- trzy projekty edukacyjne lub edukacyjno-badawcze, finansowane ze środków Unii Europejskiej;
- pięć projektów inwestycyjnych, finansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Realizowano następujące projekty edukacyjne, edukacyjno-badawcze:

1. Projekt „*Kręgi Innowacji – rozwój zintegrowanych narzędzi wspierania innowacyjności województwa w obszarach o dużym potencjale wzrostu*”, realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w okresie od 1 września 2011 r. do 30 czerwca 2013 r. Celem głównym projektu jest *rozwój trwałych form współpracy w regionie, kreujących zintegrowane narzędzia transferu wiedzy i technologii pomiędzy sektorem B+R a przedsiębiorstwami*

w innowacyjnych specjalizacjach regionu. Liderem projektu jest województwo świętokrzyskie, a poza UJK przedsięwzięcie realizują: Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o. w Kielcach, Wyższa Szkoła Ekonomii i Prawa im. Prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach, Staropolska Izba Przemysłowo – Handlowa w Kielcach, gmina Kielce (Kielecki Park Technologiczny) oraz Izba Gospodarcza „Grono Targowe Kielce”. Wartość projektu wynosi 6.995 tys. zł, z czego na UJK przypada 838,7 tys. zł (kwota dofinansowania, nie przewidziano wkładu własnego).

2. Projekt „Stypendia naukowe dla doktorantów kierunków istotnych dla rozwoju regionu” realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w okresie od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2012 r. Celem projektu jest zwiększenie konkurencyjności kadry naukowej regionu poprzez objęcie stypendiami naukowymi min. 12 doktorantów kształcących się na kierunkach o kluczowym znaczeniu dla rozwoju województwa, rozwój kadr w regionie w obszarze innowacyjności oraz zwiększenie transferu wiedzy i wzmocnienie powiązań sfery nauki i instytucji, służące rozwojowi gospodarczemu regionu. Wartość projektu określono na 1.173,7 tys. zł (kwota dofinansowania, nie przewidziano wkładu własnego).
3. Projekt „Wiedza i Gospodarka – rozwój kompetencji naukowych i biznesowych dla wzrostu konkurencyjności gospodarki regionalnej” realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w okresie od 1 października 2011 r. do 31 grudnia 2013 r. Celem projektu jest rozwój kwalifikacji 40 młodych doktorantów oraz wzmocnienie współpracy środowiska naukowego z przedsiębiorcami w regionie w obszarach innowacyjnych specjalizacji poprzez organizację 10 staży pracowników naukowych w regionalnych przedsiębiorstwach. Wartość projektu określono na 2.197 tys. zł (kwota dofinansowania, nie przewidziano wkładu własnego).

Realizowane w okresie objętym kontrolą projekty inwestycyjne to:

1. Projekt „Rozwój bazy badawczej specjalistycznych laboratoriów uczelni publicznych regionu świętokrzyskiego” o wartości 89.840 tys. zł, finansowany z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (wartość dofinansowania z UE na zadania realizowane przez UJK to 43.842 tys. zł);
2. Projekt „Budowa Centrum Przedsiębiorczości i Biznesu w ramach rozbudowy Wydziału Zarządzania i Administracji” o wartości 22.350 tys. zł, finansowany z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 (wartość dofinansowania z UE to 17.180 tys. zł);
3. Projekt „ARTIS – modernizacja i wyposażenie bazy dydaktycznej Instytutu Sztuk Pięknych” o wartości 2.607 tys. zł, finansowany z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 (wartość dofinansowania z UE to 2.047 tys. zł);
4. Projekt „MEDIC – modernizacja i wyposażenie infrastruktury dydaktycznej Wydziału Nauk o Zdrowiu” o wartości 6.536 tys. zł, finansowany z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 (wartość dofinansowania z UE to 4.021 tys. zł);
5. Projekt „MEDREH – budowa i wyposażenie obiektów naukowo-dydaktycznych UJK (...) dla wsparcia wdrożenia innowacyjnych metod leczenia i rehabilitacji” o wartości 35.191 tys. zł, finansowany z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 w wysokości

29.912 tys. zł); projekt znajdował się w trakcie oceny merytoryczno-technicznej. (dowód: akta kontroli str. 167-345)

Badaniu w zakresie realizacji celów projektu lub osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu przewidzianych w umowie o dofinansowanie oraz zachowania trwałości projektu poddano dwa projekty zakończone w okresie objętym kontrolą, tj. projekt „Perspektywy RSI Świętokrzyskie (II Etap)” oraz projekt „Zgłoszenie międzynarodowe wniosku patentowego pt. Mimetyki peptydowe ureaz, sposób ich wytwarzania, zastosowanie jako markerów chorób i sposób wykonania testu”.

W ramach projektu „Perspektywy RSI Świętokrzyskie (II Etap)” UJK realizował dwa zadania: zadanie 9 *Analiza stanu realizacji Świętokrzyskiej RSI* oraz zadanie 13 *Stworzenie sieci współpracy środowiska naukowo – edukacyjnego w województwie świętokrzyskim*. Jako wskaźnik produktu zadania 9 wskazano trzy analizy realizacji Świętokrzyskiej RSI, natomiast efektem zadania 13 miało być powstanie struktury wspierającej sieć współpracy, opracowanie programu współpracy środowisk „złotego trójkąta”, obejmującego dobre praktyki, 10 seminariów oraz 50 powielonych programów współpracy środowisk „złotego trójkąta”. Produkty te zostały osiągnięte, choć z pewnymi odstępstwami od wniosku o dofinansowanie:

- analizy realizacji Świętokrzyskiej RSI miały być opracowane przez trzyosobowe grupy badaczy, reprezentujących środowisko naukowe, biznes oraz samorząd terytorialny, tymczasem jeden z raportów powstał w zespole dwuosobowym z uwagi na wycofanie się przedstawiciela biznesu z prac nad analizą;
- zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie sieć współpracy mieli tworzyć *decydenci świętokrzyskiego środowiska naukowo-edukacyjnego, wyłonieni w procesie rekrutacji, przeprowadzanym z zachowaniem zasady równości szans*. W dokumencie dotyczącym zasad rekrutacji osób do udziału w seminariach nie wskazano żadnych kryteriów doboru uczestników, a rekrutacja polegała na skierowaniu do przedstawicieli środowiska naukowo – edukacyjnego pism z prośbą o wytypowanie osób do udziału w „szkoleniach”, gdzie zaznaczono jednocześnie, że będą to szkolenia bezpłatne, choć wniosek aplikacyjny przewidywał wynagrodzenie dla uczestników za udział w seminariach/forach;
- spotkania (seminaria) odbyły się w siedzibie UJK, a nie – jak zakładano we wniosku aplikacyjnym – „na neutralnym gruncie”;
- nie wszyscy uczestnicy spotkań otrzymali wynagrodzenie za udział w projekcie (13 spośród 31 autorów opracowania nie podpisało umów o dzieło z uwagi na brak zgody przełożonych z instytucji publicznych).

Ponadto w ramach projektu wypłacono wynagrodzenie w kwocie 11,1 tys. zł dla pracownika UJK za *opracowanie programu współpracy środowiska naukowo-edukacyjnego oraz przygotowanie 50 stron raportu wytycznych do dalszych etapów budowania RSI na podstawie pracy zespołu pracującego podczas 10 seminariów*, chociaż nie zostało to przewidziane wprost we wniosku o dofinansowanie (opracowanie raportu było wskazane łącznie z moderacją zadania, a rolę moderatora pełniła inna osoba). Nazwiska pracownika nie podano na liście osób zaangażowanych w realizację projektu, przesłanej do akceptacji liderowi projektu (reprezentowanemu przez dyrektora Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego). Zdaniem lidera projektu zobowiązanie moderatora w umowie m.in. do opracowania programu współpracy nie wykluczało zatrudnienia większej liczby osób do prawidłowej realizacji zadania. (dowód: akta kontroli str. 266-427)

Cel projektu „Zgłoszenie międzynarodowe wniosku patentowego pt. Mimetyki peptydowe ureaz, sposób ich wytwarzania, zastosowanie jako markerów chorób i sposób wykonania testu” został zawarty w jego tytule. Planowane we wniosku o dofinansowanie zadania obejmowały: przygotowanie zgłoszenia międzynarodowego, zgłoszenie międzynarodowe (zgłoszenie do Europejskiego Urzędu Patentowego oraz zastrzeżenie w urzędach patentowych Chin, Japonii i USA), przygotowanie zestawu demonstracyjnego, udział w targach i sympozjach, badanie rynkowe produktu i przygotowanie komercjalizacji wynalazku (biznes-plan). Wartość projektu (całkowity koszt realizacji) wynosiła 51,5 tys. zł, natomiast wartość dofinansowania ze strony Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego – 45,0 tys. zł. Raport końcowy z realizacji projektu został przyjęty przez zespół oceniający z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju⁴, a umowa została uznana za wykonaną pod względem merytorycznym i finansowym. (dowód: akta kontroli str. 428-440, 502-502, 532)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Umowa o dofinansowanie projektu „Zgłoszenie międzynarodowe wniosku patentowego pt. Mimetyki peptydowe ureaz, sposób ich wytwarzania, zastosowanie jako markerów chorób i sposób wykonania testu” w § 3 ust. 7 stanowiła, że środki finansowe na realizację projektu nie mogą być wydatkowane na inne cele, niż określone w umowie. Wbrew temu w ramach projektu kwotą 13.398,75 zł sfinansowano także zgłoszenie międzynarodowe wynalazku „Zdegenerowane oligonukleotydy oraz sposób molekularnej identyfikacji bakterii ureolitycznych”, co nie było przewidziane w zakresie rzeczowym projektu. Jednocześnie nie zrealizowano celu projektu w części dotyczącej zastrzeżenia wynalazku w Chinach, Japonii i USA. NIK nie podziela argumentacji odpowiedzialnego za realizację projektu prof. dr. hab. Wiesława Kacy, dyrektora Zakładu Mikrobiologii, iż uzasadnieniem sfinansowania obu wynalazków z projektu jest ich powiązanie merytoryczne, gdyż zgłoszenie wynalazku „Zdegenerowane oligonukleotydy oraz sposób molekularnej identyfikacji bakterii ureolitycznych” było przedmiotem innego projektu, również finansowanego w ramach programu „Patent Plus – wsparcie patentowania wynalazków”. Nie można także, zdaniem NIK, wyjaśnić zaniechania dokonania zastrzeżenia wynalazku w Chinach, Japonii i USA wysokimi kosztami, gdyż powinny one być rzetelnie oszacowane na etapie przygotowywania wniosku o dofinansowanie projektu.

Skutkiem nieprawidłowości, zgodnie z postanowieniami zawartej umowy, może być konieczność dokonania zwrotu przekazanych środków wraz z odsetkami ustawowymi naliczonymi od dnia przekazania środków do dnia ich zwrotu oraz zapłacenia kary umownej w wysokości do 10% kwoty dofinansowania.

Odpowiedzialność za powyższe nieprawidłowości ponoszą prof. dr hab. Wiesław Kaca oraz Joanna Wilk, ówczesna kierownik Działu Nauki i Współpracy z Zagranicą. Do zadań Działu należało m.in. czuwanie nad prawidłowością realizacji prac badawczych i zgodnością dokumentacji finansowej⁵. (dowód: akta kontroli str. 5-8, 428-529)

⁴ W dniu 30 września 2011 r., w trakcie realizacji projektu, została podpisana umowa przejęcia praw i obowiązków pomiędzy Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, dotycząca projektów realizowanych m.in. w ramach programu „PATENT PLUS - wsparcie patentowania wynalazków”.

⁵ Z dniem 28 września 2012 r. Dział Nauki i Współpracy z Zagranicą został zastąpiony przez Dział Nauki.

2. Raport końcowy z projektu „Zgłoszenie międzynarodowe wniosku patentowego pt. Mimetyki peptydowe ureaz, sposób ich wytwarzania, zastosowanie jako markerów chorób i sposób wykonania testu” został sporządzony nierzetelnie, gdyż:

- niezgodnie ze stanem faktycznym podano, że zadanie „udział w targach i sympozjach” zostało zakończone w czerwcu 2011 r., podczas gdy kongres Eurobiotech 2011 odbył się w dniach 12-15 października 2011 r., czyli po zakończeniu okresu realizacji projektu;
- niezgodnie ze stanem faktycznym podano datę wysłania zgłoszenia międzynarodowego patentu „Zdegenerowane oligonukleotydy oraz sposób molekularnej identyfikacji bakterii ureolitycznych”;
- dwukrotnie wskazano w raporcie na podejmowanie działań przez Biuro Informacji Publicznej, choć nie istniała taka jednostka/komórka organizacyjna Uczelni;
- raport nie zawierał informacji, czy przygotowano zestaw demonstracyjny, o którym mowa we wniosku o dofinansowanie projektu, ani o niedokonaniu zastrzeżenia wynalazku w Chinach, Japonii i USA.

Odpowiedzialność za powyższe nieprawidłowości ponosi prof. dr hab. Wiesław Kaca. Skutkiem nieprawidłowości mogło być dokonanie niewłaściwej oceny merytorycznej projektu przez zespół specjalistów Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. Zgodnie z postanowieniami umowy o dofinansowanie projektu, w przypadku stwierdzenia przez właściwe organy kontroli, że raport końcowy jest nierzetelny, dyrektor Narodowego Centrum Badań i Rozwoju może zarządzić ponowne dokonanie oceny wykonania i rozliczenia dofinansowanego projektu (dowód: akta kontroli str. 441-445, 486-491, 502-503, 532)

3. Zmiana opisu faktury VAT nr 00082/11BIO/Z/11, wystawionej przez Targi w Krakowie sp. z o.o. w dniu 7 lipca 2011 r., dokumentującej poniesienie wydatku na udział w konferencji w ramach projektu „Zgłoszenie międzynarodowe wniosku patentowego pt. Mimetyki peptydowe ureaz, sposób ich wytwarzania, zastosowanie jako markerów chorób i sposób wykonania testu”, została dokonana w sposób niezgodny z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁶, tj. poprzez zamazanie korygowanej treści korektorem.

Odpowiedzialność za tę nieprawidłowość ponosi prof. dr hab. Wiesław Kaca, który podpisał się pod tym opisem. (dowód: akta kontroli str. 460-462)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Niewyeliminowanie w trakcie weryfikacji/zatwierdzania raportu końcowego projektu „Zgłoszenie międzynarodowe wniosku patentowego pt. Mimetyki peptydowe ureaz, sposób ich wytwarzania, zastosowanie jako markerów chorób i sposób wykonania testu” nieprawidłowych informacji świadczy o słabości mechanizmów kontroli zarządczej w tym zakresie.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia zaangażowanie Uczelni w wykorzystanie środków publicznych na wspieranie innowacyjności. W obu poddanych szczegółowym badaniom projektach wystąpiły jednak uchybienia, zaś jeden z projektów został nieprawidłowo zrealizowany pod względem rzeczowym.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁷, wnosi o:

⁶ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.

⁷ Dz. U. z 2012 r., poz. 82.

1. Intensyfikację działań (w tym o charakterze organizacyjnym) w celu uzyskania wymiernych efektów działalności na rzecz innowacji w postaci wdrożonych do gospodarki wyników badań naukowych.
2. Skorygowanie raportu końcowego z projektu „Zgłoszenie międzynarodowe wniosku patentowego pt. Mimetyki peptydowe ureaz, sposób ich wytwarzania, zastosowanie jako markerów chorób i sposób wykonania testu” i przesłanie go ponownie do Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.
3. Przeprowadzenie przeglądu funkcjonowania mechanizmów kontroli zarządczej w obszarze związanym z weryfikacją dokumentacji projektów badawczych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

Obowiązek
poinformowania NIK o
sposobie
wykorzystania uwag i
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, dnia 28 grudnia 2012 r.

Kontroler
Iwona Rezner
doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
Dyrektor

Tadeusz Poddębniak

.....
Podpis

.....
Podpis